

פכ"ג - דברי דוד האחרונים

(1) Now these are the last words of David, the saying of David the son of Jesse; and the saying of the man raised on high, the anointed of the God of Jacob, and the sweet singer of Israel. (2) The spirit of Hashem spoke by me; and His word was upon my tongue. (3) The God of Israel said; the Rock of Israel spoke to me. "A ruler over men who is righteous, a ruler who has fear of God, (4) is as the light of the morning, when the sun rises, a morning without clouds; when through clear shining after rain, the tender grass springs out of the earth." (5) For is not my house so with God? For an everlasting covenant He has made with me, ordered in all things, and sure. For all my salvation, and all my desire, will He not make it to grow? (6) But the ungodly, they are as thorns thrust away, all of them; for they cannot be taken with the hand. (7) But the man who touches them must be armed with iron and the staff of a spear; and they shall be utterly burned with fire in their place.

שמואל ב כג
 (א) וְאֵלֶּה דְּבָרֵי דָּוִד הָאֲחֵרִימִים :
 נֶאֱמַר דָּוִד בְּרִישֵׁי וַיֵּאָמֶר הַגִּבּוֹר הֶקֶם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
 וַיִּנְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל :
 (ב) רֹחַ יְקֹזֵק דְּבָרַי וּמַלְתּוֹ עַל-לְשׁוֹנִי :
 (ג) אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דָבָר צוֹר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאֲדָם
 צִדִּיק מוֹשֵׁל יְרָאת אֱלֹהִים :
 (ד) וּכְאוֹר בֶּקָר יִזְרַח-שֶׁמֶשׁ בֶּקָר לֹא עֲבוֹת מִנְּגַה מִמְּטָר דָּשָׂא
 מִמָּרָץ :
 (ה) כִּי-לֹא-כֵן בֵּיתִי עִם-אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי עֲרוּכָה בְּכָל
 וְשִׁמְרָה כִּי-כִלְיִשְׁעֵי וְכִלְחַפְּץ כִּי-לֹא יִצְמִיחַ :
 (ו) וּבִלְעֵל כְּקוֹץ מִנֵּד כִּלְהֵם כִּי-לֹא בִיד יִקְחוּ :
 (ז) וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמְלֵא בְרוֹז וְעַץ חֲנִית וּבֹאֵשׁ שָׂרוּף וְשָׂרְפוּ
 בְּשִׁבְתָּ : פ

(ב) דבר בי – השרה בי רוח קדשו ונדבר בי. וכל לשון נבואה נופל בו לשון דבר, כמו: הרק אך במשה דבר הלא גם בנו דבר (במדבר י"ב:ב')

דברי דוד האחרונים

5. רד"ק שם ב
 הזמירות ברוח הקדש אמרתי אותם אשר דבר בי ומלתו היתה על לשוני באמרי הזמירות כי רוח הקדש עוררה אותי והופיעה הדברים על לשוני

1. רד"ק שם א
 ואמר: האחרונים – שהיו אחרונים לכל השירות והמזמורים שאמר, כי אחר זה לא הופיע עליו רוח הקדש.

6. המיוחס לר"י קרא
 ואלה דברי דוד האחרונים – למעלה הוא אומר וידבר דוד ליי"י את דברי השירה הזאת ביום הציל יי"י אותו מכף כל אויביו (שמואל ב כ"ב:א') ואלה דברי דוד שאמר באחרונה.

2. רלב"ג
 ונעים זמירות ישראל – רוצה לומר: שהוא אמר לש"י בנעים שבמיני הזמירות והם זמירות ישראל כי הם חוברו שיזמרו בהם ישראל לש"י וזה מבואר בזמירות הנזכרות בספר תהלים.

רוח יקוז דברי

7. דהיי"א כט
 (כט) ודברי דוד המלך הראשונים והאחרונים הנם כתובים על-דברי שמואל הראה ועל-דברי נתן הנביא ועל-דברי גד החזן:

3. ת"י
 ואילו פתגמי נבואת דוד דאתנבי לסוף עלמא ליומי נחמתא דעתידין למיתי

4. רש"י כג
 (א) ואלה דברי דוד – נבואת דוד אחרונים. ומי הם הראשונים? דברי השירה האמורים למעלה. אבל בכל שירות ותשבחות שאמר, אין נקראים דברים.

שמ"ב כג
 (א) וְאֵלֶּה דְּבָרֵי דָּוִד הָאֲחֵרִימִים :
 נֶאֱמַר דָּוִד בְּרִישֵׁי וַיֵּאָמֶר הַגִּבּוֹר הֶקֶם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּנְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל :
 (ב) רֹחַ יְקֹזֵק דְּבָרַי וּמַלְתּוֹ עַל-לְשׁוֹנִי :
 (ג) אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דָבָר צוֹר יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בְּאֲדָם צִדִּיק מוֹשֵׁל יְרָאת אֱלֹהִים :
 (ד) וּכְאוֹר בֶּקָר יִזְרַח-שֶׁמֶשׁ בֶּקָר לֹא עֲבוֹת מִנְּגַה מִמְּטָר דָּשָׂא מִמָּרָץ :
 (ה) כִּי-לֹא-כֵן בֵּיתִי עִם-אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמְרָה כִּי-כִלְיִשְׁעֵי וְכִלְחַפְּץ כִּי-לֹא יִצְמִיחַ :
 (ו) וּבִלְעֵל כְּקוֹץ מִנֵּד כִּלְהֵם כִּי-לֹא בִיד יִקְחוּ :
 (ז) וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמְלֵא בְרוֹז וְעַץ חֲנִית וּבֹאֵשׁ שָׂרוּף וְשָׂרְפוּ בְּשִׁבְתָּ : פ

תהלים פט
 (כ) אִזּוּ דְּבַרְתָּ בְּחִזּוֹן לְחִסְדֵיךָ וּתְאִמַּר שְׁנִיתִי עֶזְרַי עַל-גִּבּוֹר הַרְימוֹתֵי בְּחִיר מַעֵם : (כא) מִצֵּאתִי דָּוִד עֲבָדִי בְּשִׁמּוֹן קִדְשֵׁי מִשְׁחָתִיו : (כב) אֲשֶׁר גָּדִי תִכּוֹן עִמּוֹ אֶף-זְרוּעֵי תְאִמְצֵנוּ : (כג) לֹא-יִשָּׂא אוֹיֵב בּוֹ וּבְרַעְיוֹלָה לֹא יַעֲנֵנוּ : (כד) וְכַתּוּבֵי מִפְּגִיזוֹ וּמִשְׁנֵאֵי אֶגְיוֹף : (כה) וְאֶמְוֶנְתִּי וְחִסְדֵי עִמּוֹ וּבְשִׁמְיֵי תִרְוֶם קִרְוֶנוּ : (כו) וְשִׁמְתִי בֵּינִי יְדוֹ וּבִנְהַרְוֹת יִמְיָנוּ : (כז) הוּא יִקְרָאנִי אָבִי אֵתָה אֵלֵי וְצוֹר יִשׁוּעָתִי : (כח) אֶף-אֲנִי בְּכּוֹר אֶתְנַהֲוֹ עֲלִיוֹן לְמַלְכֵי-אֶרֶץ : (כט) לְעוֹלָם אֲשַׁמְרֵלּוּ חִסְדֵי וּבְרִיתִי נֶאֱמַנְתָּ לּוֹ : (ל) וְשִׁמְתִי לְעַד זְרַעוֹ וְכִסְאוֹ כִּימֵי שָׁמַיִם : (לא) אִם-יַעֲזֹבוּ בְּנֵי תוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטֵי לֹא יִלְכוּן : (לב) אִם-חִקְתִּי יִחַלְלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמְרוּ : (לג) וּבְקִדְתִּי בְּשֶׁבֶט פְּשָׁעִים וּבִנְגָעִים עוֹנֵם : (לד) וְחִסְדֵי לֹא-אֶפִּיר מִעִמּוֹ וְלֹא-אֲשַׁקֵּר בְּאֵמוּנָתִי : (לה) לֹא-אֶחְלַל בְּרִיתִי וּמוֹצֵא שְׁפָתַי לֹא אֲשַׁנֶּה : (לו) אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְּקִדְשֵׁי אִם-לִדְוֹד אֶכְזָב : (לז) זְרַעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נֹגֵדִי : (לח) בְּרִיחַ יִכּוֹן עוֹלָם וְעַד בְּשִׁחַק נֶאֱמָן סֵלָה :

8. תהלים פט

(לז) זָרְעוּ לְעוֹלָם יְהִיָּה וְכִסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נֹגְדִי :
(לח) כִּירוֹחַ יִכּוֹן עוֹלָם וְעַד בְּשֶׁחַק נֶאֱמַן סֵלָה :

9. ירמיהו לג

(יט) וַיְהִי דְבַר יְקֹנָק אֲלֵי יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר : (כ) כֹּה אָמַר יְקֹנָק אֲסִתְּפֹרֵן אֶת־בְּרִיתִי הַיּוֹם וְאֶת־בְּרִיתִי הַלַּיְלָה וּלְבַלְתִּי הַיּוֹת יוֹמִים־וַלַּיְלָה בְּעַתָּם : (כא) גַּם־בְּרִיתִי תִפְרָן אֶת־דָּוִד עַבְדִּי מִהַיּוֹת לֹ בֶן מַלְךְ עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַלְוִיִּם הַכֹּהֲנִים מִשְׁרָתִי : (כב) אֲשֶׁר לֹא־יִסְפָּר צָבָא הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִמַּד חוֹל הַיָּם כִּן אַרְבָּה אֶת־זֵרַע דָּוִד עַבְדִּי וְאֶת־הַלְוִיִּם מִשְׁרָתִי אֲתִי :

(כה) כֹּה אָמַר יְקֹנָק אֲסִלָּא בְרִיתִי יוֹמִים וַלַּיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא־שָׁמַתִּי : (כו) גַּם־זֵרַע יַעֲקֹב וְדוֹד עַבְדִּי אֶמְאָס מִקְּחוֹת מִזֵּרְעוֹ מִשְׁלִים אֶל־זֵרַע אַבְרָהָם יִשְׁחַק וַיַּעֲקֹב כִּי־אָשִׁיב אֶת־שְׁבוֹתָם וְרַחֲמֵתִים : ס

10. גמ' ראש השנה כה.

אָמַר לִיה רַבִּי לְרַבִּי חֲזִיָּא : זִיל לַעֲיֵן טַב וְקַדְשִׁיה לִירְחָא , וְשַׁלַּח לִי סִימְנָא : "דָּוִד מַלְכֵּךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם".

Rabbi Yehuda HaNasi once said to Rabbi Hiyya: Go to a place called Ein Tav and sanctify the New Moon there, and send me a sign that you have sanctified it. The sign is: David, king of Israel, lives and endures.

11. פסיקתא רבתי (איש שלום) פרשה טו

[החודש הזה וגו'] א"ר ברכיה (גאלת בזרוע עמד) החודש הזה לכם, כִּירְחַח יִכּוֹן עוֹלָם (תהלים פט), כהדין סיהרא אם זכיתם אתם מונין למליאתו ואם לאו אתם מונין לפגמו, [זכיתם] הרי אתם מונין למליאתו, אברהם, יצחק, יעקב יהודה, פרץ, חצרון, רם, עמינדב, נחשון, שלמון, בועז, עובד, ישי, דוד, שלמה, וישב שלמה על כסא ה' למלך (דהיי"א כ"ט כ"ג) הא סיהרא על מליאתה, לא זכיתם אתם מונין לפגמו, רחבעם, אביה, אסא, יהושפט, יהורם, אחזיה, יואש, אמציה, עוזיהו, יותם, אחז, יחזקיהו, מנשה,

אמון, יאשיהו, צדקיהו, ואת עיני צדקיהו עור (מל"ב כ"ה ז')
הא סיהרא על פיגמה.

12. מלכי בית דוד:

1. רחבעם	1. אברהם
2. אביה	2. יצחק
3. אסא	3. יעקב
4. יהושפט	4. יהודה
5. יהורם	5. פרץ
6. אחזיה	6. חצרון
7. יואש	7. רם
8. אמציה	8. עמינדב
9. עוזיהו	9. נחשון
10. יותם	10. שלמון
11. אחז	11. בועז
12. יחזקיהו	12. עובד
13. מנשה	13. ישי
14. אמון	14. דוד
15. יאשיהו	15. שלמה
(יהיקים/יהויכין) ?	
צדקיהו (עור)	

13. שולחן ערוך אורח חיים סימן תכו

סעיף ב: אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים... ותולה עיניו ומיישר רגליו ומברך... ואומר שלש פעמים: סימן טוב תהיה לכל ישראל ברוך יוצרך וכו'. הגה: ורוקד ג' פעמים כנגדה ואומר: כשם שאני רוקד כו' ואומר: תפול עליהם וגו' ולמפרע: כאבן ידמו כו' ג' פעמים, ויאמר לחבירו ג"פ: שלום עליך, ומשיב היו כשואל (טור). ונוהגין לומר: דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה שנאמר: שמש ומגן ה' (תהילים פד, יב) ולכך עושין שמחות ורוקדין בקידוש החדש דוגמת שמחת נשואין. (בחי" פרשת וישב וד"ע)

מבנה פרקי הסיום (נספח) של ספר שמואל

וַיַּעֲתָר אֱלֹהִים לְאַרְצָא אַחֲרֵיכֶן (יד)

- **כא-א-יד** חטא שאל בגבעונים והרעב
 - **כא-טו-כב** מלחמות גבורים עם ענקי פלשתים
 - **כ"ב** שירת דוד הראשונים
 - **כג-א-ז** שירת דוד האחרונים
 - **כג-ח-לט** רשימת גבורי דוד
- **כ"ד** חטא דוד במפקד, ובחירת הר הבית

וַיַּעֲתָר יְקֹנָק לְאַרְצָא וַתַּעֲצֵר הַמַּגִּפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל (כה)